

Datum
2023-10-23

Diarienummer
VON-2023/583.111

Handläggare
Maria Jonsson
08-535 378 47
Maria.Jonsson@huddinge.se

Vård- och omsorgsnämnden

Förslag att biståndsbedömd dagverksamhet för äldre inte ska omfattas av lag om valfrihetssystem (LOV).

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avsluta lag om valfrihetssystem (LOV) för insatsen biståndsbedömd dagverksamhet för äldre.

Sammanfattning

Sedan december 2017 har lag om valfrihetssystem (LOV) tillämpats för biståndsbedömd dagverksamhet för äldre.

Syftet med LOV är bland annat att göra det enklare för äldre att välja vilken utförare som ska ge dem stöd och omsorg.

Ingen privat utförare har visat intresse att få utföra insatsen biståndsbedömd dagverksamhet för äldre i Huddinge kommun.

Eftersom det inte finns någon privat utförare av denna insats, och endast finns tre dagverksamheter i Huddinge, föreslår nämnden att kommunfullmäktige beslutar att LOV inte längre ska tillämpas för biståndsbedömd dagverksamhet för äldre över 65 år.

Beskrivning av ärendet

Den 11 april 2016 (§ 16) beslutade kommunfullmäktige att tillämpa lag om valfrihetssystem för biståndsbedömd dagverksamhet för äldre. LOV började gälla den 1 december 2017.

LOV omfattar både dagverksamhet riktad till personer med demenssjukdom och social dagverksamhet som riktas till personer med funktionsnedsättning eller för att bryta social isolering. Dagverksamheten ska vara placerad i Huddinge kommun.

Syftet med införandet av LOV för denna insats var att öka den enskildes valfrihet, delaktighet och inflytande samtidigt som mångfalden av utförare förväntades öka.

Sedan införandet har det funnits tre dagverksamheter att välja bland, en med inriktning mot personer med demenssjukdom och två med social inriktning. Samtliga drivs av Huddinge kommuns egenregi. Sedan starten är det ingen privat

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2023-10-23

Diarienummer
VON-2023/583.111

utförare som har ansökt om att delta i LOV för biståndsbedömd dagverksamhet för äldre.

Med anledning av att ingen privat utförare har visat intresse för detta valfrihetssystem samtidigt som förvaltningen behöver säkerställa att de insatser som ges ger avsedd effekt och är resurseffektivt, har förvaltningen sett över tillämpningen av LOV för biståndsbedömd dagverksamhet.

Målgrupp

I Huddinge är dagverksamhet en biståndsbedömd insats och beviljas till personer som bor i ordinärt boende. Syftet med insatsen är att den enskilde genom aktivering och/eller social samvaro upprätthåller och förbättrar olika funktioner och/eller att närstående ges avlösning. Insatsen har ett förebyggande syfte och förväntas bidra till att den enskilde kan bo kvar hemma. Målgruppen är äldre personer som på grund av en funktionsnedsättning eller en demenssjukdom har svårt att delta i sociala aktiviteter och sammanhang.

För de personer som inte på egen hand kan ta sig till dagverksamheten kan turbunden resa beviljas, vilket i praktiken nästan alltid sker.

Eftersom det handlar om personer med demenssjukdom och personer med olika funktionsnedsättningar är det inte ovanligt att enskilda inte kommer till dagverksamheten som planerat. Orsakerna är många och skiftande och kan till exempel bero på sjukdom, läkarbesök eller att de helt enkelt inte har lust just den dagen. Bortfallet av ersatta tillfällen är därför relativt omfattande vilket påverkar verksamheten ekonomiskt.

Lag om valfrihetssystem, LOV

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som gäller för upphandlande myndigheter som inför ett valfrihetssystem enligt LOV och därmed överlåter till den enskilde att välja utförare av de tjänster som omfattas. Valfrihetssystem enligt LOV är ett alternativ till upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU).

Det är kommunfullmäktige som beslutar om att tillämpa LOV för en specifik insats och det är även kommunfullmäktige som beslutar om att inte tillämpa LOV.

Omfattning av insatsen

Avtalsvärdet är ett värde som brukar anges i samband med annonsering av en upphandling. Att beskriva omfattningen av en upphandling eller en tjänst som ska konkurransutsättas kan göras på olika sätt, till exempel värdet i pengar, antal beslut eller antal personer under ett år. Syftet är att ge potentiella leverantörer en uppfattning om vilka volymer som upphandlingen omfattar.

Datum
2023-10-23

Diarienummer
VON-2023/583.111

Tabell 1. Avtalsvärde baserat på antalet beslutade tillfällen under en period av tolv månader

	Antal tillfällen	Värde kommun	Värde privat utförare
Social dagverksamhet	5 656	3 744 200	3 976 091
Demens dagverksamhet	8 723	6 769 417	7 188 143
Total	14 379	10 513 616	11 164 235

Tabellen visar värdet i form av antal beslutade tillfällen per den 30 september 2023. Beslutade tillfällen visar omfattningen av insatsen men är inte detsamma som ersatta tillfällen. Storleken på den faktiska ersättningen är beroende på hur stor andel av beslutade tillfällen som sedan utförs. Enligt det ersättningssystem som tillämpas utgår ersättning för varje tillfälle som enskilda deltar i dagverksamheten. Ingen ersättning utgår vid frånvaro. Ersättningen för social dagverksamhet är 662 kronor och för demens 776 kronor per tillfälle. För privata utförare är ersättningen något högre, 703 respektive 824 kronor. Skillnaden i ersättning mellan privata utförare och egen regi handlar bland annat om kompensation för overheadkostnader och lokaler.

Under september 2023 var det totalt 94 personer med reserverad plats i någon av dagverksamheterna.

Avtalsvärdet för insatsen dagverksamhet för äldre är relativt liten både vad gäller värdet i pengar, antal individer liksom antal ersatta tillfällen. Att det finns få personer att konkurrera om är en trolig orsak till att ingen privat utförare visat intresse att delta i LOV för biståndsbedömd dagverksamhet. Kostnader för personal, en lokal som är anpassad för den verksamhet som ska bedrivas och att dagverksamheten ska tillhandahålla mat till deltagarna är faktorer som måste vägas in. Eftersom det är ett valfrihetssystem enligt LOV finns inga intäktsgarantier. Privata utförare behöver dessutom ansöka om tillstånd hos Inspektionen för vård och omsorg, IVO, för att få bedriva biståndsbedömd dagverksamhet.

Ett incitament för privata utförare skulle kunna vara ett ersättningssystem som är mer förutsägbart. Stockholm ersätter för beslutade tillfällen oavsett närvaro och det utgår utöver ersättningen en schablon till privata utförare med 82 kr per närvarodag för verksamhets- och lokalytor. Översatt till Huddinge skulle en sådan konstruktion av ersättningen medföra ökade kostnader med cirka 2,3 miljoner kronor på helåret.

Tabell 2. Verkställda och ersatta tillfällen för rullande 12 månader

	Verkställda tillfällen	Utfört	Utförandegraden
Social dagverksamhet	5 656	2 849	50%
Demens dagverksamhet	8 723	5 845	67%
Totalt	14 379	8 694	60%

Tabellen visar att skillnaden mellan verkställda tillfällen och ersatta tillfällen är förhållandevis stor. Orsaken är många gånger enskildas mående som gör att de

Datum
2023-10-23

Diarienummer
VON-2023/583.111

inte kommer till dagverksamheten som planerat. Det är heller inte möjligt att ta in andra personer på en tom plats då varje plats är reserverad för en specifik person till dess att insatsen upphör. Här finns ett behov av ännu närmare samarbete mellan myndighet och utförare för att säkerställa att den enskildes behov motsvarar det som beviljats.

Det finns en kö till respektive dagverksamhet. Flera av de som står i kön har erbjudits en plats men insatsen har ännu inte påbörjats (inte verkställt) och andra har begärt att få skjuta upp starten till ett senare tillfälle. Verksamhetens bedömning är att under hösten 2023 kommer majoriteten av de som står i kö att ha påbörjat sin insats.

För att på bästa sätt möta målgruppens behov menar förvaltningen att en avveckling av LOV för insatsen skulle innebära flera fördelar. Bland annat skulle det innebära att insatserna kan organiseras mer flexibelt, att verksamheten kan ställa om när det behövs vilket skapar bättre förutsättningar för individuella lösningar. Dessutom skulle ett närmare samarbete mellan myndigheten och utföraren innebära att verksamheten kan ställa om snabbare när behoven förändras. En sådan lösning är också mer resurseffektiv.

Turbundna resor

Oavsett LOV eller inte så kommer majoriteten av alla personer med insatsen också beviljas turbunden resa. Turbunden resa beviljas till personer som inte på egen hand kan ta sig till och från dagverksamheten. Kostnaden för turbundna resor är hög och har ökat det senaste året bland annat till följd av att ett nytt avtal trätt i kraft samt ökade bränslekostnader. Den enskilde betalar 400 kronor per månad för turbundna resor.

Att det enbart finns kommunala alternativ har trots allt inneburit att kostnaderna för turbundna resor har hållits tillbaka. Ju färre olika utförare det finns desto färre resor eftersom fler kan samåka.

Tabell 3. Turbundna och antalet resor över tid

Verksamhet	2021	2022	2023	Totalt
Kostnad, tkr	4 975	7 384	7 040	19 398
Antal resor	7 454	9 241	8 118	24 813

Förvaltningens synpunkter

Konsekvenser av att inte tillämpa lag om valfrihetssystem, LOV, för insatsen

En konsekvens är att den äldre inte kan välja utförare. I Huddinges fall blir det ingen förändring eftersom det inte finns några alternativ och har aldrig funnits några andra utförare än kommunens. Förvaltningen ser fördelar med att avveckla LOV för denna insats. I ett valfrihetssystem enligt LOV gäller konkurrensneutralitet mellan utförarna vilket innebär att kommunens egen regi

Datum
2023-10-23

Diarienummer
VON-2023/583.111

omfattas av såväl kraven på tjänsten som det ersättningssystem som tillämpas. Avvecklas LOV kan verksamheten inom egenregi vara mer flexibel när det gäller till exempel målgruppens behov och öppettider. Ett närmare samarbete och dialog om den enskildes behov mellan beslutsfattare och utförare kommer också att bidra till att dagverksamheten blir mer resurseffektiv.

Ett fungerande valfrihetssystem behöver erbjuda flera olika alternativ av utförare. Själva syftet med LOV är att öka den enskildes makt och kunna välja utförare. Saknas den möjligheten har LOV mist sitt syfte.

Då omfattningen av biståndsbedömd dagverksamhet är relativt begränsad tillsammans med avsaknaden av privata utförare föreslår förvaltningen att lag om valfrihetssystem inte längre ska tillämpas för insatsen biståndsbedömd dagverksamhet för personer över 65 år. Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förvaltningen bedömer att avvecklingen av lag om valfrihetssystem för insatsen ska skapa bättre förutsättningar för att bedriva en mer resurseffektiv verksamhet.

Förslaget medför inga juridiska konsekvenser.

Jenny Swärd
Socialdirektör

Ann-Christine Falck Brännström
Verksamhetschef

Beslutet ska skickas till
Kommunstyrelsen